
100-lecie traktatu na Zamku Królewskim w Warszawie

15 marca 2021 r. na Zamku Królewskim w Warszawie odbyła się inauguracja obchodów 100. rocznicy podpisania traktatu pokojowego w Rydze. Z tej okazji odbyło się uroczyste otwarcie wystaw: **Traktat ryski - odzyskane dziedzictwo**, przygotowanej przez Zamek Królewski w Warszawie, oraz **Gorzki pokój. Traktat ryski 1921 r.** – autorstwa Instytutu Pamięci Narodowej. W uroczystości udział wzięli: **Małgorzata Gosiewska**, Wicemarszałek Sejmu RP, **prof. Piotr Gliński**, Wiceprezes Rady Ministrów, Minister Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu, **dr Jarosław Szarek**, Prezes Instytutu Pamięci Narodowej oraz **prof. Wojciech Fałkowski** Dyrektor Zamku Królewskiego w Warszawie.

Wicemarszałek Sejmu Małgorzata Gosiewska odczytała list marszałek Sejmu RP **Elżbiety Witek**. *Niewątpliwie dorobkiem ostatnich lat jest nowe spojrzenie na historię. Poruszamy i rozpowszechniamy wątki, które były w czasach PRL-owskich zakazane. Jeżeli już o nich mówiono, to przedstawiano w negatywnym świetle ich bohaterów, co doprowadziło do uproszczeń i utrwalania zafałszowanego obrazu przeszłości oraz stereotypów. (...) 100-lecie ugody pokojowej z marca 1921 r. stwarza okazję do przypomnienia tego nieco zapomnianego wątku z polskiej historii, przyjrzenia się jej twórcom, przybliżenia genezy Traktatu oraz przedstawienia bliskich i odległych jego konsekwencji – napisała marszałek Sejmu. Prezentowane dokumenty, mapy i fotografie są nieocenionym źródłem informacji nie tylko o stosunkach dyplomatycznych, lecz także o Polsce, jej mieszkańcach oraz wschodnich sąsiadach. (...) Jestem przekonana, że wystawa stanie się impulsem do dyskusji i przyczyni się do upowszechnienia wiedzy o scalaniu i budowaniu II Rzeczypospolitej Polskiej – podkreśliła w korespondencji.*

Wicepremier, minister kultury, dziedzictwa narodowego i sportu Piotr Gliński przypomniał, że artykuł XI traktatu ryskiego zawierał postanowienia o zwrocie Polsce mienia kulturalnego, grabionego przez Rosję od 1772 r. *Musimy dziś uznać, że zwrot wielu, choć, niestety, nie wszystkich dóbr kultury, biorąc pod uwagę późniejsze doświadczenia z tym totalitarnym sąsiadem, należy dziś rozpatrywać w kategorii cudu, dzięki któremu mamy możliwość podziwiania wielu dzieł zgromadzonych m.in. w Zamku Królewskim w Warszawie – ocenił minister kultury.*

Wicepremier wskazał, że należy także pamiętać o wielu ówczesnych wybitnych specjalistach-archiwistach, historykach i historykach sztuki, którzy toczyli mozolne negocjacje, aby odzyskać zagrabione przez Rosję podczas 125 lat zaborów polskie dobra kultury – głównie zbiory biblioteczne oraz wspaniałe dzieła sztuki takie jak np. Arrasy Wawelskie – świadectwa splendoru i potęgi I Rzeczypospolitej.

Dziś otwieraną wystawę należy uznać za kolejny akord ciągle celebrowanych przez nas obchodów 100-lecia Odrodzenia Państwa Polskiego – dodał.

Dyrektor Zamku Królewskiego w Warszawie prof. Wojciech Fałkowski powiedział, że wystawa przygotowana przez Zamek jest tematycznym przejściem przez odzyskane skarby przeszłości.

To jest przejście przez komnaty wypełnione odzyskanymi po traktacie ryskim dziełami sztuki, dziełami rzemiosła, tym, co wypełnia obecny Zamek". Wskazał, że wystawa Traktat ryski - odzyskane dziedzictwo ma tylko i aż pokazać to oblicze tego pokoju i tego, co by było, gdybyśmy tego nie mieli.

Przejście przez komnaty jest zatem przejściem przez historię I Rzeczypospolitej, a później przez cały okres zaborów i tego, co nastąpiło w wyniku odrodzenia Polski po 1918 roku i obrony Rzeczypospolitej w 1920 roku – przekazał dyrektor Zamku Królewskiego w Warszawie.

Prezes IPN dr Jarosław Szarek, mówiąc o wystawie przygotowanej przez Instytut *Gorzki pokój. Traktat ryski 1921 r.* naświetlił kontekst traktatu pokojowego zawartego w Rydze: *ten pokój przynosił koniec wojny, która toczyła się na ziemiach polskich od siedmiu lat. Wtedy przyjęto go z ogromnymi nadziejami. Ale były też ofiary tego pokoju, dla których był on bolesny. To zagończycy generała Stanisława Bułak-Bałachowicza, żołnierze Petlury i nasi sojusznicy walczący z bolszewikami. Oni zostali opuszczeni. To do nich Piłsudski powiedział: „Ja was, panowie, przepraszam, bardzo przepraszam”. Była gorycz wśród Polaków żyjących na dalekich kresach Rzeczypospolitej. Tysiące ludzi traciło swój majątek. Tylko ci najbogatsi mogli wyjechać do Rzeczypospolitej. Została drobna szlachta, biedni mieszczaństwo i rzemieślnicy. Wielu z nich zostało później ofiarami operacji NKWD w latach 1937–1938. Ich nadzieje na powrót do Polski nie ziściły się po traktacie ryskim”.*

Z powodu pandemii wystawy otwarte zostały bez udziału publiczności.

Wydarzenie było transmitowane on-line na [kanale YouTube Zamku Królewskiego w Warszawie](#), [IPNtv](#) oraz na oficjalnych kontach obu instytucji w serwisie Facebook.

[Więcej o wystawie](#)

Source URL: <https://www.zamek-krolewski.pl/node/933>